

Ustavni sud Crne Gore je po prvi put utvrdio povredu prava na privatni život u procesnom smislu, ukinuo je odluku Vrhovnog suda i predmet vratio na ponovni postupak i odlučivanje jer sud nije pružio adekvatan mehanizam za potpuno i pravilno ispitivanje navoda o mobingu, onako kako je to ukazao ESLJP u predmetu Špadijer protiv Crne Gore.

U konkretnom slučaju, postupak koji je prethodio ustavnoj žalbi vodio se pred Osnovnim sudom u Cetinju, po tužbi podnosioca koji tražio da se utvrdi da ga je tužena sistematski i u dužem vremenskom periodu, počev od 12. novembra 2016. godine, pa do podnošenja tužbe, zlostavljala na njegovom radnom mjestu savjetnika, kao i u vezi njegovog radnog mjesta, grubim vrijeđanjem i omalovažavanjem, ugrožavajući njegovo dostojanstvo, ugled, lični i profesionalni integritet. Presudom Osnovnog suda u Cetinju P. br. 401/18, od 7. juna 2021. godine, odbijen je predmetni tužbeni zahtjev, kao neosnovan. Presudom Višeg suda u Podgorici GŽ. br. 4016/21, od 17. juna 2022. godine, odbijena je žalba tužioca - podnosioca, kao neosnovana i potvrđena prvostepena presuda. Sudovi su naveli da, imajući u vidu činjeničnu građu iz spisa predmeta i zakonske odredbe domaćeg i međunarodnog zakonodavstva, nema diskriminacije, ni mobinga. Iz činjenica koje je naveo podnosilac, po stavu sudova, ne može se zaključiti da se radi o postupcima zlostavljanja, već isti predstavljaju subjektivni doživljaj podnosioca u vezi njegovog rada kod tuženog. Umješak na strani tuženog nije izvršio zlostavljanje na radu u smislu odredbi Zakona o zlostavljanju na radu, niti je njegovo ponašanje takvo, da bi predstavljalo povredu pravno zaštićenih dobara iz citiranih zakonskih odredbi, dok je navedena sudska praksa na koju se tužilac poziva bez uticaja na drugačije presuđenje ove pravne stvari, jer se radi o različitim situacijama. Podnosilac ustavne žalbe je tvrdio da je u dužem vremenskom periodu bio zlostavljan na radnom mjestu i da su sudovi zanemarili sve činjenice i dokaze koji ukazuju na to da je isti žrtva mobinga te da njegov tužbeni zahtjev treba cijeliti osnovanim, što je sve uticalo na izostanak ustavnopravno prihvatljivog obrazloženja u osporenim presudama i povredu ustavnih i konvencijskih prava navedenih u ustavnoj žalbi.

Slijedeći praksu Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, Ustavni sud je istakao da koncept privatnog života obuhvata fizički i psihički integritet lica i proširuje se na druge vrijednosti kao što su dobrobit i dostojanstvo, razvoj ličnosti i odnosi sa drugim ljudima. Kako bi se član 8 Konvencije primijenio, napad na osobu mora dostići određen nivo ozbiljnosti i učinjen na način da nanese štetu ličnom uživanju prava na poštovanje privatnog života. Neće svako postupanje ili mjera koji negativno utiču na moralni integritet osobe, predstavljati takvo miješanje. U konkretnom predmetu, vještak je utvrdio da je podnosilac predstavke imao psihičke probleme zbog događaja na radnom mjestu i da je njegova sposobnost za rad trajno umanjena za 20% zbog posttraumatskog stresnog poremećaja. Sud smatra da se, pod takvim okolnostima, uzročna veza između spornih incidenata i navodne manjkave reakcije relevantnih organa, sa jedne strane, i psihičkih problema podnosioca ustavne žalbe, sa druge strane, može smatrati jasno utvrđenom. Pod ovim okolnostima, Sud je utvrdio da je postupanje, na koje se žalio podnosilac ustavne žalbe, dostiglo prag primjenjivosti člana 8 Konvencije.

Ustavni sud je naglasio da su relevantni principi za ovaj predmet dati u presudi u predmetu *Špadijer protiv Crne Gore*. Dok je suštinski cilj člana 8 Konvencije zaštita pojedinca od proizvoljnog miješanja javnih vlasti, dodatno može postojati pozitivna obaveza svojstvena djelotvornom poštovanju privatnog života, koja može uključivati usvajanje mjera u oblasti

međusobnih odnosa među pojedincima. S tim u vezi Ustavni sud je primijetio da su sudovi smatrali **“da su radnje i događaji kod tužene posljedica konflikata i loših odnosa između zaposlenih”** i **“da je lična stvar svakog zaposlenog način na koji se može izboriti na radnom mjestu u ovom okruženju”**.

Sudovi nijesu uzeli u obzir sve okolnosti konkretnog slučaja, budući da se jedna od zaposlenih, svjedokinja J.N. obratila Z. informacijom o mogućem mobingu, dana 8. juna 2016. godine, koja informacija nikada nije zavedena u protokolarnim knjigama institucije, niti su kroz širi kontekst, kako to zahtijeva primjena člana 8 Konvencije, cijenili izjave svjedokinja T.R. i J.N. o mogućem mobingu i ukupnoj radnoj atmosferi kod tužene kroz koncept prava na privatnost. Stoga, navedene konstatacije sudova, Ustavni sud kvalifikuje kao konstatacije sudova koje mogu imati odvratajući, tzv. “chilling” efekat, na potencijalne žrtve mobinga, ukoliko se ne ispituju na odgovarajući način, imajući u vidu sve okolnosti slučaja.

Pored navedenog, Sud ne može da zanemari činjenicu da je nakon pokretanja postupka za zaštitu od mobinga protiv podnosioca pokrenut krivični postupak, iniciran podnošenjem krivične prijave od strane institucije. Iako je navedena prijava odbačena, Sud ne može, a da ne primijeti, da postupajući sudija Osnovnog suda u Cetinju, kao i Viši sud u Podgorici, nijesu navedenu okolnost cijenili u širem kontekstu, u okviru člana 8 Konvencije. Naime, sudovi su bili konzistentni u stavu da je u pitanju period koji nije obuhvaćen mobingom u tužbi, a da je podnosilac, ako je smatrao da mu je podnijetom krivičnom prijavom narušen čast i ugled, mogao da prijavi umješača radi lažnog prijavljivanja, ukoliko za to ima elemenata, budući da je krivična prijava odbačena. Međutim, po stavu Ustavnog suda, upućivanje podnosioca ustavne žalbe na drugi postupak, bez razmatranja efekta krivične prijave na pravo na privatnost podnosioca ustavne žalbe, u svjetlu ukupnih okolnosti konkretnog slučaja, takođe, nije standard iz člana 8 Konvencije.

Dakle, nesporno je da su građanski sudovi smatrali da su određeni navodi podnosioca u vezi sa događajima na radnom mjestu tačni i utvrdili da postoji bar neka uzročna veza između tih događaja i bolesti i psihičkog stanja podnosioca ustavne žalbe. Bez obzira na to, podnosiocu, ipak, nije pružena odgovarajuća zaštita iz razloga što su sudovi smatrali da “događaji koje je podnosilac naveo u većoj ili manjoj mjeri jesu dokazani da se su dogodili, ali da isti ne predstavljaju akte mobinga nad tužocem, već su imali takvu percepciju od strane tužioca, koji je senzitivna ličnost i koji u stresnim situacijama reaguje kako je to opisano od strane vještaka psihijatra”. S tim u vezi, Ustavni sud ponavlja, da je, uprkos polju slobodne procjene koje uživaju sudovi prilikom pružanja zaštitnih mehanizama u pogledu zlostavljanja na radu, teško prihvatiti adekvatnost takvog pristupa u konkretnom predmetu. Sud smatra da je navode, u vezi zlostavljanja na radu, potrebno temeljno ispitati, u svjetlu okolnosti svakog pojedinačnog događaja i uzimajući u obzir cjelokupni kontekst. Drugim riječima, mogu postojati okolnosti pod kojim su se takvi događaji dogodili, koji iako zasebno ne bi, u nekom drugom slučaju, predstavljali bi zlostavljanje na radu. Međutim, u konkretnom slučaju, imajući u vidu cjelokupni kontekst, moraju se ispitati sve okolnosti u njihovoj ukupnosti, u skladu sa standardima Evropskog suda, u pogledu člana 8 Konvencije. Sudovi posebno nijesu komentarisali izvedene radnje, u smislu člana 2 Zakona o zabrani zlostavljanja na radu, te nijesu cijenili od kakvog su značaja utvrđene činjenice koje su prethodile činjenici da je podnosilac na sopstvenu inicijativu otkazao ugovor o radu.

Ustavni sud Crne Gore smatra da je ljudsko dostojanstvo centralna tačka svih ljudskih prava i sloboda. Ljudsko dostojanstvo, zapravo, težište je svih ustavnih vrijednosti, od kog se mora polaziti pri uravnoteženju svih drugih ustavnih vrijednosti, jer je ljudsko dostojanstvo apsolutno, ne može se degradirati i nije ga moguće ni ograničavati ni vagati. Dakle, dostojanstvo u Crnoj Gori ustavno je pravo svake osobe. S tim u vezi, stoji obaveza poslodavca da zaštiti radnika od svih neželjenih loših ponašanja na radu i u vezi s radom, pa i onih koje nemaju diskriminatoran ili mobingujući karakter, uvijek kada takva ponašanja mogu biti prijetnja zdravlju, dostojanstvu i sigurnosti radnika na radu i u vezi s radom. Zaštita ljudskog dostojanstva je ustavnosudska paradigma, budući da nijedno drugo pojedinačno pravo ili sloboda, odnosno nijedan opšti ili javni interes nije dopušteno upoređivati niti mu je dopušteno dati prednost pred ljudskim dostojanstvom.

Ustavni sud ne prejudicira odluku sudova da li su događaji na radnom mjestu, ispitani u slučaju podnosioca, zaista predstavljali mobing. Međutim, činjenica da su sudovi ispitujući iste, uzimali u obzir samo fragmanetarne izjave svjedoka, bez uzimanja u obzir cjelokupnog konteksta ukazuje da sudovi nijesu pružili zaštitu podnosiocu koja bi se, u principu, shodno standardima iz prakse Evropskog suda za ljudska prava, na osnovu člana 8 Konvencije, mogla smatrati djelotvornom.

Saglasno navedenom, Ustavni sud smatra da je način na koji su građanskopravni mehanizmi primijenjeni, u konkretnim okolnostima, u predmetu podnosioca ustavne žalbe, posebno nedostatak procjene svih spornih izjava svjedoka i propust da se razmotri cjelokupan kontekst, uključujući i mogući „chilling” efekat, bili manjkavi, u mjeri da predstavljaju povredu pozitivne obaveze sudova, u smislu člana 8 Konvencije. Shodno tome, došlo je do povrede tog člana.

Odluku možete preuzeti [ovdje](#).